

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Баско А. В., Миронюк Р. В., Миронюк С. А.

ВСТУП

Культурна сфера являє собою певну інституційну структуру, що складається з ряду важливих суспільних інститутів в яких реалізуються культурні потреби, здійснюється культурна діяльність, відбувається виробництво і споживання культурних благ. В Україні з моменту повномасштабного військового вторгнення росії на територію України починаючи з 24 лютого 2022 року і до сьогодні основним завданням є акумулювання людських, матеріальних в тому числі військових ресурсів для звільнення території України. В той же час не менш стратегічним напрямком публічного адміністрування є охорона культурної спадщини від руйнування та належне адміністративно-правове регулювання форм, засобів та способів забезпечення збереження культурної спадщини та її відновлення. Органи місцевого самоврядування зобов'язані здійснювати збереження культурної спадщини, одним із напрямків такої діяльності є ефективна взаємодія з органами правопорядку, в першу чергу – Національною поліцією щодо забезпечення охорони культурної спадщини.

У зв'язку з цим питання ефективного адміністративно-правового регулювання форм, засобів та способів взаємодії органів місцевого самоврядування з Національною поліцією у сфері збереження культурної спадщини в умовах воєнного стану актуалізує предмет дослідження даної статті та визначає актуальність її тематики.

Стан дослідження проблематики статті. Проблематику окремих питань адміністративно-правового регулювання забезпечення збереження культурної спадщини досліджували різні вчені як у сфері культурології та історії так і вчені у сфері державного управління та правники. Серед найбільш сучасних дисертаційних досліджень

предметом яких були питання правового регулювання збереження органами публічної влади вцілому та органів місцевого самоврядування зокрема культурної спадщини слід виділити роботи Ю.В. Якимець «Публічне адміністрування сферою культури» (Київ, 2012), В.С. Шестака «Адміністративно-правове забезпечення реалізації культурної функції держави» (Харків, 2013), Ю.Л. Юринець «Європеїзація адміністративного права України у сфері охорони культурних прав громадян» (Дніпро, 2017), Аксютіна А.В. «Адміністративно-правове забезпечення населення культурними послугами» (Дніпро, 2020), Парагайло В.О. Адміністративно-правове регулювання порядку вивезення, ввезення та повернення в Україну культурних цінностей (Київ, 2021)¹. В той же час питання адміністративно-правового регулювання форм, засобів та способів взаємодії органів місцевого самоврядування з Національною поліцією у сфері збереження культурної спадщини в умовах воєнного стану висвітлені недостатньо та потребують більш широкого дослідження.

Таким чином на досягнення **мети дослідження** – з'ясування сутності адміністративно-правового регулювання форм, засобів та способів взаємодії органів місцевого самоврядування з Національною поліцією у сфері збереження культурної спадщини в умовах воєнного стану плануємо до виконання наступні **завдання** дослідження:

- з'ясування правових засад взаємодії органів місцевого самоврядування та Національної поліції щодо забезпечення захисту культурної спадщини;

- з'ясування форм, засобів та способів взаємодії органів місцевого самоврядування з Національною поліцією у сфері захисту культурної спадщини в умовах воєнного стану та напрямків удосконалення їх адміністративно-правового регулювання.

Матеріали та методи дослідження. Виходячи з окресленого предмета дослідження, було обрано комплексний підхід до застосування методів наукового пошуку. Методологічну основу

¹ Якимець Ю. В. Публічне адміністрування сферою культури [Текст] : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.07 . Національна академія внутрішніх справ. К., 2012. 228 с. ; Шестак В. С. Адміністративно-правове забезпечення реалізації культурної функції держави : дис. ... докт. юрид. наук / спец. 12.00.07. Харків, НІОУ імені Ярослава Мудрого. 2012. 472 с. ; Юринець Ю. Л. Європеїзація адміністративного права України у сфері охорони культурних прав громадян : автореф. дис. ... докт. юрид. наук / спец. 12.00.07. Дніпро, ДДУВС, 2017. 40 с. ; Аксютіна А. В. Адміністративно-правове забезпечення населення культурними послугами : дис. ... канд. юрид. наук / спец. 12.00.07. Дніпро, ДДУВС, 2020. 221с. Парагайло В. О. Адміністративно-правове регулювання порядку вивезення, ввезення та повернення в Україну культурних цінностей : дис. ... канд. юрид. наук / спец. 12.00.07. Київ, НАВС, 2021. 222 с.

дослідження складає діалектичний метод, застосування якого дозволило всебічно розкрити природу «адміністративно-правового регулювання забезпечення збереження культурної спадщини» як системи правових актів, які регулюють механізм адміністративно-правового забезпечення охорони культурної спадщини, що полягає в застосуванні ефективних засобів, форм та методів впливу суб'єктів владних повноважень за допомогою інструментів публічної адміністрації на належне функціонування культурної сфери. Формально-юридичний метод використовувався для встановлення правових засад забезпечення органами місцевого самоврядування належного функціонування системи охорони культурної спадщини; застосування формально-логічного методу стало підґрунтям для виявлення недоліків у національному правовому регулюванні, та пошуку шляхів їх подолання.

1. Правові засади взаємодії органів місцевого самоврядування та Національної поліції щодо забезпечення захисту культурної спадщини

Аналіз системи чинних нормативно-правових актів, дає можливість виокремити серед них ті, що тим чи іншим чином регулюють правові відносини у сфері взаємодії органів місцевого самоврядування та Національної поліції щодо забезпечення збереження культурної спадщини, а саме:

1. Закону України «Про охорону культурної спадщини», який регулює правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь. Відповідно до статті 6 Закону «до повноважень районних державних адміністрацій, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради відповідно до їх компетенції у сфері охорони культурної спадщини належить: організація розроблення та погодження відповідних програм охорони культурної спадщини»².

2. Закон України «Про Національну поліцію» визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України. Відповідно до статті 23 Закону до «основних повноважень поліції належить: здійснення охорони об'єктів права державної власності у випадках та порядку, визначених законом та

² Про охорону культурної спадщини: Закон від 8 червня 2000 року № 1805-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. Ст. 333.

іншими нормативно-правовими актами, а також бере участь у здійсненні державної охорони, здійснення на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної і комунальної власності, а також об'єктів критичної інфраструктури, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України³.

3. Постанова КМУ від 21 листопада 2018 р. № 975 «Про затвердження категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах», якою затверджено категорії об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах, до яких віднесено об'єкти культурної інфраструктури, а саме: музейні заклади, в яких зберігаються музейні предмети державної частини Музейного фонду України, внесені до Державного реєстру національного культурного надбання; об'єкти та архівні установи, де зберігаються документи Національного архівного фонду⁴.

4. Наказ МВС України від 07.07.2017 № 577 «Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів» затверджує Інструкцію про організацію службової діяльності органів поліції охорони під час виконання заходів з фізичної охорони об'єктів та Порядок взаємодії органів та підрозділів поліції під час організації та виконання органами поліції охорони заходів з фізичної охорони об'єктів⁵.

Здійснивши аналіз нормативно-правових актів, які тим чи іншим чином регулюють правові відносини у сфері взаємодії органів місцевого самоврядування та Національної поліції щодо забезпечення збереження культурної спадщини слід зазначити, що відсутні чіткі норми, які б визначали залучення працівників поліції до захисту культурної спадщини. У зв'язку з цим доцільно було в Законі України «Про охорону культурної спадщини» в окремій нормі визначити підстави та порядок залучення працівників поліції до захисту культурної спадщини, наприклад в *статті 8-1 «Залучення органів правопорядку до охорони культурної спадщини»*.

³ Про Національну поліцію України : Закон України від 02.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58019#Text>

⁴ Про затвердження категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні органами поліції охорони на договірних засадах: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 р. № 975. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2018-%D0%BF#Text>

⁵ Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів: Наказ МВС України від 07.07.2017 № 577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0989-17#Text>

2. Реалізація повноважень органів місцевого самоврядування та Національної поліції щодо взаємодії у сфері збереження культурної спадщини в умовах воєнного стану та напрямків удосконалення їх адміністративно-правового регулювання

Органи місцевого самоврядування (далі – ОМС) є одними з основних суб'єктів державної політики у сфері охорони культурної спадщини. Цей напрям діяльності органів місцевого самоврядування як суб'єктів публічного адміністрування у сфері охорони культурної спадщини передбачено в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». Так, зокрема в ст. 32 «Повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, молодіжної політики, фізкультури і спорту, утвердження української національної та громадянської ідентичності» Закону визначено перелік власних та делегованих повноважень ОМС у сфері охорони культурної спадщини. Їх аналіз дає змогу виокремити групи повноважень ОМС в цій сфері: 1) організаційного характеру – управління закладами культури, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; 2) забезпечувального характеру – створення умов для розвитку культури, сприяння відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів і ремесел; сприяння роботі творчих спілок, національно-культурних товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері культури; сприяння утвердженню української національної та громадянської ідентичності; забезпечення охорони пам'яток історії та культури, збереження та використання культурного надбання; забезпечення у межах, визначених законом, права на використання мов відповідних національних меншин (спільнот) України у населених пунктах, в яких традиційно проживають особи, які належать до національних меншин (спільнот) України, або в яких такі особи складають значну частину населення⁶. В той же час слід визнати, що перелік таких повноважень а більше завдань ОМС в цій сфері є не повним з огляду на процеси децентралізації, які попри військові дії і введення воєнного стану продовжуються і цей вектор має бути не змінним з огляду кращі світові практики, перед усім країн ЄС спрямовані на наближення та надання культурних послуг населенню за формулою «кошти йдуть за глядачем», зокрема і стосовно запровадження співфінансування за рахунок місцевих бюджетів та коштів інвесторів закладів культури, які запроваджують інованційні методи заохочення людей до розвитку культурної спадщини України: проводять виставки,

⁶ Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

мистецькі заходи, до яких залучають молодь, проводять інноваційні вистави, відкривають нові музейні експозиції та ін.

Однак слід констатувати, що основною проблемою правового регулювання чіткого розподілення повноважень органів публічної влади в цілому і ОМС зокрема щодо реалізації державної політики в сфері охорони культурної спадщини та й взагалі функціонування сфери культури є відсутність рівнім розмежування повноважень органів державної влади та ОМС в цій сфері в галузевих законах, зокрема в Законі України «Про культуру», «Про охорону культурної спадщини», «Про музеї та музейну справу», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про народні художні промисли», «Про театри і театральну справу», які регулюються відносини у певних галузях сфери культури. Так, Законом України «Про культуру» визначено, що законодавством України урегульовано діяльність таких галузей сфери культури: художньої літератури, кінематографії, театального, музичного, хореографічного, пластичного, образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, архітектури, фотомистецтва, дизайну; нематеріальної культурної спадщини, в тому числі народної культури (фольклор, традиції, звичаї і обряди, діалекти і говірки, народні художні промисли та ремесла, історична топоніміка тощо); охорони національного культурного надбання, в тому числі культурної спадщини; музейної справи, колекціонування; архівної справи; бібліотечної справи; книговидавання, створення видавничої продукції, її розповсюдження і використання; створення і розповсюдження фонограмної та аудіовізуальної продукції; мистецької освіти та її науково-методичного забезпечення; наукових досліджень у сфері культури; міжнародних культурних зв'язків, а також переміщення культурних цінностей через державний кордон; виробництва матеріалів та обладнання, необхідних для збереження, створення і використання культурних цінностей та культурної спадщини; 2) іншу діяльність, основною метою якої є створення, збереження, розповсюдження і використання культурних цінностей, культурної спадщини та культурних благ⁷.

Стосовно повноважень ОМС у сфері культури, то вони лише частково закріплені в профільному законі, зокрема аналіз Закону «Про культуру» дає можливість систематизувати повноваження ОМС щодо реалізації державної політики у сфері культури та охорони культурної спадщини, які закріплені в різних його нормах, зокрема: 1) в ст. 9 цього Закону визначено, що «Органи місцевого самоврядування мають право створювати заклади культури з метою провадження діяльності

⁷ Про культуру: Закон України від 14 грудня 2010 року № 2778-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011, № 24, ст. 168.

у сфері культури самостійно або з використанням будь-яких форм посередництва у цій сфері у визначеному законодавством порядку»; 2) в ст. 14 визначено, що «органи місцевого самоврядування сприяють діяльності неприбуткових закладів культури; для неприбуткових закладів культури, закладів освіти сфери культури, а також фізичних та юридичних осіб, які надають благодійну допомогу неприбутковим закладам культури, створюється сприятливий режим оподаткування, передбачений податковим законодавством» [11].

В той же час в законі не визначено чітких повноважень ні ОМС ні інших суб'єктів владних повноважень, які реалізують державну політику в цій сфері, однак такі спроби були здійснені в Законі України «Про охорону культурної спадщини» в якому зазначено: в ст. 1 що «виконавчий орган сільської, селищної, міської ради належить до спеціально уповноважених органів охорони культурної спадщини»; в ст. 6, що «до повноважень виконавчого органу сільської, селищної, міської ради відповідно до їх компетенції у сфері охорони культурної спадщини належить: забезпечення виконання цього Закону, інших нормативно-правових актів про охорону культурної спадщини на відповідній території; подання пропозицій органу охорони культурної спадщини вищого рівня про занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, внесення змін до нього та про занесення відповідної території до Списку історичних населених місць України; забезпечення юридичним і фізичним особам доступу до інформації, що міститься у витягах з Державного реєстру нерухомих пам'яток України, а також надання інформації щодо програм та проектів будь-яких змін у зонах охорони пам'яток та в історичних ареалах населених місць; забезпечення дотримання режиму використання пам'яток місцевого значення, їх територій, зон охорони; забезпечення захисту об'єктів культурної спадщини від загрози знищення, руйнування або пошкодження; організація розроблення відповідних програм охорони культурної спадщини; надання висновків щодо відповідних програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земляних робіт на пам'ятках місцевого значення, історико-культурних заповідних територіях та в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, а також програм та проектів, реалізація яких може позначитися на стані об'єктів культурної спадщини; організація відповідних охоронних заходів щодо пам'яток місцевого значення та їх територій у разі виникнення загрози їх пошкодження або руйнування внаслідок дії природних факторів чи проведення будь-яких робіт; видання розпоряджень та приписів щодо охорони пам'яток місцевого

значення, припинення робіт на цих пам'ятках, їх територіях та в зонах охорони, якщо ці роботи проводяться за відсутності затверджених або погоджених з відповідним органом охорони культурної спадщини програм та проєктів, передбачених цим Законом дозволів або з відхиленням від них; надання висновків щодо відчуження або передачі пам'яток місцевого значення їх власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування або управління; укладення охоронних договорів на пам'ятки в межах повноважень, делегованих органом охорони культурної спадщини вищого рівня відповідно до закону; забезпечення в установленому законодавством порядку виготовлення, встановлення та утримання охоронних дощок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на пам'ятках або в межах їх територій; підготовка пропозицій та проєктів розпоряджень щодо проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту та пристосування об'єктів культурної спадщини, відповідного використання пам'яток та подання їх на розгляд відповідному органу виконавчої влади; популяризація справи охорони культурної спадщини на відповідній території, організація науково-методичної, експозиційно-виставкової та видавничої діяльності у цій сфері; виконання функції замовника, укладення з цією метою контрактів на виявлення, дослідження, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування об'єктів культурної спадщини та інші заходи щодо охорони культурної спадщини; підготовка пропозицій до програм соціально-економічного розвитку відповідної території і проєктів місцевого бюджету та подання їх на розгляд відповідному органу виконавчої влади; інформування органів охорони культурної спадщини вищого рівня про пошкодження, руйнування, загрозу або можливу загрозу пошкодження, руйнування пам'яток, що знаходяться на їх території; участь в організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників у сфері охорони культурної спадщини; організація досліджень об'єктів культурної спадщини, які потребують рятівних робіт; застосування фінансових санкцій за порушення цього Закону⁸. Схожі за змістом повноваження визначені в інших галузевих законодавчих актах у сфері культури – законах «Про музеї та музейну справу», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про народні художні промисли», «Про театри і театральну справу». Аналіз змісту даних законодавчих актів дає можливість засвідчити те, що в них окреслено коло повноважень всіх органів публічної влади в цілому та ОМС щодо

⁸ Про охорону культурної спадщини: Закон від 8 червня 2000 року № 1805-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. Ст. 333.

управління (публічного адміністрування) у сфері культури, на й на нашу думку, цілком логічно, що не можливо в законі, та й не має в цьому потреби виписати всі повноваження кожного органу влади в цій сфері.

З огляду на вищезазначене слід зробити висновок, що в цілому немає потреби в зміні цього профільного закону «Про культуру», однак є потреба в прийнятті системи законодавчих актів, які б регулювали різні суспільні відносини, що виникають у сфері культури та охорони культурної спадщини від законодавчих актів які регулюють статус закладів культури, наприклад в Законі «Про заклади культури» та внесення змін до закону «Про охорону культурної спадщини» до законів, які регулюють порядок надання культурних послуг населенню, наприклад законів «Про циркове мистецтво», «Про музичне мистецтво», оновлення законодавчих актів «Про кінематографію», «Про театри і театральну справу», «Про музеї та музейну справу», «Про бібліотеки і бібліотечну справу» з урахуванням змін пов'язаних з процесами децентралізації та умов воєнного часу та перспектив післявоєнного відродження культурної спадщини України⁹.

В той же час слід визнати, що законодавство в сфері культури невинно розвивається, так на сьогодні прийнято ряд законів, які регламентують окремі напрямки цієї сфери в цілому і повноважень ОМС. Зокрема, значного оновлення у 2023 році набув Закон України «Про охорону культурної спадщини» стосовно процедур обрання на конкурсних засадах керівників комунальних закладів культури та формування базової мережі закладів культури¹⁰. Так відповідно до цих змін, «керівники комунальних закладів культури у населених пунктах з населенням до 5 тисяч жителів можуть призначатися на посаду без проведення конкурсу шляхом укладення з ними контракту за результатами співбесіди за умови дотримання вимог, передбачених абзацом першим частини першої статті 21-1 цього Закону». Також встановлено, що «виключення закладу з базової мережі закладів культури, його реорганізація чи ліквідація здійснюються виключно за погодженням у місячний строк з відповідним центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури та/або кіно та/або інших сферах, до яких належить діяльність цього закладу, з одночасним інформуванням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну

⁹ Баско А. В. Особливості адміністративно-правового регулювання забезпечення збереження органами місцевого самоврядування культурної спадщини України в умовах війни. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. № 3. 2024. С. 272–277. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/06/48.pdf>

політику у сферах мистецтв та спеціалізованої мистецької освіти». Натомість зазначено, що «виключення закладу з базової мережі закладів культури допускається за умови, що надання населенню культурних послуг забезпечить інший заклад культури чи заклад освіти сфери культури в межах території відповідної територіальної громади з дотриманням вимог щодо доступності та якості культурних послуг»¹¹.

Узагальнюючи вищезазначене слід відмітити, що сьогодні законодавство у сфері культури та охорони культурної спадщини набуває нового поштовху до розвитку, що зумовлено в тому числі негативними наслідками несправедливої війни, яку розв'язали окупанти на території України в результаті якої завдається неоціненна шкода об'єктам культурної спадщини, а відтак в подальшому ще більше будуть удосконалюватись як правові так і організаційні засади впершу чергу захисту культурної спадщини та підвищення якості надання культурних послуг населенню. Тенденція щодо прийняття новітніх законів у різних сферах культури очевидно, що має в подальшому призвести до кодифікації законодавства в цій сфері, а саме прийняття Кодексу законів про культуру України, про необхідність або доцільність прийняття якого зазначають низка вчених, та представників державного менеджменту у сфері культури. Зокрема, заступниця міністра Міністерства культури та інформаційної політики Мар'яна Томин зазначає, що «настав час заходити на кодифікацію у сфері культурної спадщини. Тобто замість 16 законів, які регулюють цю сферу, 254 підзаконних нормативно-правових актів, і 102 законів, які в той чи інший спосіб дотичні до сфери культурної спадщини, необхідно створити єдиний кодекс. На її переконання, кодифікація запустить перезавантаження всіх процесів у галузі культурної спадщини, зокрема в управлінській системі. Потребують синхронізації ініціативи громадського і державного секторів. Водночас необхідна центральна інституція, яка б мала представництва на місцях й опікувалася культурною спадщиною»¹². В свою чергу дослідник Кравчук С.М. зазначає, що «наявний закон «Про культуру» є явно застарілим, його норми не відповідають вимогам часу, багато наукових пропозицій так і не

¹¹ Про внесення змін до деяких законів України щодо унормування конкурсної процедури призначення керівників комунальних закладів культури та формування базової мережі закладів культури: Закон України від 29 травня 2023 року № 3120-ІХ. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 76. Ст. 265.

¹² Мар'яна Томин. Законодавство у сфері культурної спадщини потребує кодифікації – представниця МКІП. Агенція «Укрінформ», публікація від 18 червня 2024. URL.: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3870508-zakonodavstvo-u-sferi-kulturnoi-spadsini-potrebuie-kodifikacii-predstavnica-mkip.html> (дата звернення – 10.03.2025).

знайшли реального життєвого втілення та були проігноровані законодавчими органами, на його думку ще в 2006 році О.А. Зади-хайло запропонував ідею Проекту кодексу законів про культуру, тому, сьогодні існує нагальна потреба принаймні «сколихнути» науково-теоретичну думку у цій сфері та дати поштовх до нових досліджень, аналізу та реальних практичних дій законодавців, процесу реального творення витребуваних часом правових норм та втілити їх в даному кодифікованому акті¹³.

Здійснивши аналіз законодавчих актів, можна констатувати, що до повноважень органів місцевого самоврядування у сфері культури та охорони культурної спадщини належать: 1) створення і підтримка культурних закладів – місцеві ради відповідають за утримання бібліотек, музеїв, театрів, культурних центрів та інших закладів культури; 2) фінансування культурних заходів – органи місцевого самоврядування можуть виділяти кошти з місцевих бюджетів на проведення свят, фестивалів, виставок, концертів та інших культурних подій; 3) збереження культурної спадщини – вони займаються охороною та збереженням місцевих пам'яток історії та культури, а також організацією реставраційних робіт; 4) підтримка творчих ініціатив – місцеві органи влади можуть надавати гранти та інші форми підтримки місцевим митцям, творчим колективам і культурним організаціям; 5) освіта і просвіта – органи місцевого самоврядування можуть організовувати культурно-освітні проекти, програми для дітей та молоді, а також популяризувати місцеві традиції та звичаї; 6) міжнародна співпраця – можуть брати участь у міжнародних культурних обмінах та співпраці з іншими містами і регіонами.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження встановлено, що державна політика у сфері забезпечення належного функціонування системи охорони культури це система організаційних, нормативно-правових, наукових, ресурсних, інформаційно-аналітичних та методологічних заходів, спрямованих на забезпечення надання населенню України якісних культурних послуг, шляхом створення ефективної мережі культурних закладів, належного їх фінансування та надання якісних культурних послуг за рахунок коштів та ресурсів місцевих бюджетів належним чином закумульованих та розподілених органами місцевого самоврядування, а також злагоджена робота з центральними органами

¹³ Кравчук С. М. Проект закону про культуру в Україні (науково-теоретична розробка). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція*. 2019. № 39. С. 8–12.

виконачої влади у сфері культури та неурядовими профільними громадськими організаціями та фондами щодо охорони культурної спадщини.

Встановлено, що до напрямків удосконалення реалізації державної політики у сфері культури слід віднести: 1) створення загальнодоступної цілісної інформаційної бази закладів культури, що призначена для отримання, обробки та зберігання інформації (відкритих даних у сфері культури), отриманої від суб'єктів у сфері культури. Система дозволить консолідувати, моніторити, аналізувати фінансову й нефінансову інформацію, формувати аналітичні звіти по кожному із процесів. Мова йде про запровадження електронних реєстрів та сервісів у сфері культури (баз даних закладів культури; баз даних керівників закладів культури та культурних діячів, запускання єдиного порталу Мінкульту, на якому б висвітлювались анонси всіх культурних заходів, спрямованих на розвиток культури в Україні, адже наразі такі анонси здійснюють тільки комерційні структури, які організовують концертні заходи в Україні на своїх сайтах; 2) проведення інвентаризації матеріально-технічної бази закладів культури комунальної власності (визначення закладів культури, які потребують скорочення або об'єднання з більш потужними профільними закладами, при цьому потрібно зберегти спеціалізацію даного закладу культури, покращити стан матеріально-технічного забезпечення роботи його працівників, однак оптимізувати шляхом скорочення адміністративного персоналу таких закладів; 3) розробка прозорої та відкритої процедури розрахунку та розподілу культурних субвенцій від Мінкульту України до закладів культури й навпаки; 4) оновлення класифікаційних категорій персоналу у сфері культури відповідно по яким буде формуватись сітка оплати праці (адже сьогодні спостерігається значний перекош в оплаті праці деяких закладів культури, які фінансуються з державного бюджету та тих, які стоять на балансі ОМС; 5) сприяння розвитку приватних закладів культури (музеїв, галерей, експозиційних центрів, театрів, хореографічних та музичних студій та отриманню ними субвенції в частині надання ними культурних послуг вузького спрямування; 6) сприяння отриманню фінансової автономії закладів культури комунальної власності; 7) запровадження дієвого механізму фінансування порядку підвищення кваліфікації працівників закладів культури.

АНОТАЦІЯ

В статті з'ясовано сутність адміністративно-правового регулювання форм, засобів та способів взаємодії органів місцевого самоврядування з Національною поліцією у сфері збереження

культурної спадщини в умовах воєнного стану. Визначено правові засади взаємодії органів місцевого самоврядування та Національної поліції щодо забезпечення збереження культурної спадщини. З'ясовано форми, засоби та способи взаємодії органів місцевого самоврядування з Національною поліцією у сфері збереження культурної спадщини в умовах воєнного стану та напрямків удосконалення їх адміністративно-правового регулювання.

В результаті дослідження встановлено, що державна політика у сфері забезпечення належного функціонування системи охорони культури це система організаційних, нормативно-правових, наукових, ресурсних, інформаційно-аналітичних та методологічних заходів, спрямованих на забезпечення надання населенню України якісних культурних послуг, шляхом створення ефективної мережі культурних закладів, належного їх фінансування та надання якісних культурних послуг за рахунок коштів та ресурсів місцевих бюджетів належним чином закумульованих та розподілених органами місцевого самоврядування, а також злагоджена робота з центральними органами виконавчої влади у сфері культури та неурядовими профільними громадськими організаціями та фондами щодо охорони культурної спадщини.

Встановлено, що до напрямків удосконалення реалізації державної політики у сфері культури слід віднести: 1) створення загальнодоступної цілісної інформаційної бази закладів культури, що призначена для отримання, обробки та зберігання інформації (відкритих даних у сфері культури), отриманої від суб'єктів у сфері культури. Система дозволить консолідувати, моніторити, аналізувати фінансову й нефінансову інформацію, формувати аналітичні звіти по кожному із процесів. Мова йде про запровадження електронних реєстрів та сервісів у сфері культури (баз даних закладів культури; баз даних керівників закладів культури та культурних діячів, запуску єдиного порталу Мінкульту, на якому б висвітлювались анонси всіх культурних заходів, спрямованих на розвиток культури в Україні, адже наразі такі анонси здійснюють тільки комерційні структури, які організовують концертні заходи в Україні на своїх сайтах; 2) проведення інвентаризації матеріально-технічної бази закладів культури комунальної власності (визначення закладів культури, які потребують скорочення або об'єднання з більш потужними профільними закладами, при цьому потрібно зберегти спеціалізацію даного закладу культури, покращити стан матеріально-технічного забезпечення роботи його працівників, однак оптимізувати шляхом скорочення адміністративного персоналу таких закладів; 3) розробка прозорості та відкритої процедури розрахунку та розподілу культурних субвенцій від Мінкульту України

до закладів культури й навпаки; 4) оновлення класифікаційних категорій персоналу у сфері культури відповідно по яким буде формуватись сітка оплати праці (адже сьогодні спостерігається значний перекош в оплаті праці деяких закладів культури, які фінансуються з державного бюджету та тих, які стоять на балансі ОМС ; 5) сприяння розвитку приватних закладів культури (музеїв, галерей, експозиційних центрів, театрів, хореографічних та музичних студій та отриманню ними субвенції в частині надання ними культурних послуг вузького спрямування; 6) сприяння отриманню фінансової автономії закладів культури комунальної власності; 7) запровадження дієвого механізму фінансування порядку підвищення кваліфікації працівників закладів культури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
2. Про Національну поліцію України : Закон України від 02.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58019#Text>
3. Про культуру: Закон України від 14 грудня 2010 року № 2778-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 24, ст.168.
4. Про охорону культурної спадщини: Закон від 8 червня 2000 року № 1805-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. Ст. 333.
5. Про музеї та музейну справу: Закон України від 29 червня 1995 року № 249/95-ВР *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 25, ст. 191.
6. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України від 27 січня 1995 року № 32/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 7. Ст. 45.
7. Про народні художні промисли: Закон України від 21 червня 2001 року № 2547-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 41. Ст. 199.
8. Про театри і театральну справу: Закон України від 31 травня 2005 року № 2605-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 26. Ст. 350.
9. Про внесення змін до деяких законів України щодо унормування конкурсної процедури призначення керівників комунальних закладів культури та формування базової мережі закладів культури: Закон України від 29 травня 2023 року № 3120-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 76. Ст. 265.
10. Про затвердження категорій об'єктів державної форми власності та сфер державного регулювання, які підлягають охороні

органами поліції охорони на договірних засадах: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 р. № 975. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2018-%D0%BF#Text>

11. Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів: Наказ МВС України від 07.07.2017 № 577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0989-17#Text>

12. Якимець Ю. В. Публічне адміністрування сферою культури [Текст] : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.07. Національна академія внутрішніх справ. К., 2012. 228 с.

13. Шестак В. С. Адміністративно-правове забезпечення реалізації культурної функції держави : дис. ... докт. юрид. наук / спец. 12.00.07. Харків, НЮУ імені Ярослава Мудрого. 2012. 472 с.

14. Юринець Ю. Л. Європеїзація адміністративного права України у фері охорони культурних прав громадян : автореф. дис. ... докт. юрид. наук./ спец. 12.00.07. Дніпро, ДДУВС, 2017. 40 с.

15. Аксютіна А. В. Адміністративно-правове забезпечення населення культурними послугами : дис. ... канд. юрид. наук / спец. 12.00.07. Дніпро, ДДУВС, 2020. 221 с.

16. Парагайло В. О. Адміністративно-правове регулювання порядку вивезення, ввезення та повернення в Україну культурних цінностей : дис. ... канд. юрид. наук / спец. 12.00.07. Київ, НАВС, 2021. 222 с.

17. Баско А. В. Особливості адміністративно-правового регулювання забезпечення збереження органами місцевого самоврядування культурної спадщини України в умовах війни. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. № 3. 2024. С. 272–277. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/06/48.pdf>

18. Мар'яна Томин. Законодавство у сфері культурної спадщини потребує кодифікації – представниця МКІП. Агенція «Укрінформ», публікація від 18 червня 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3870508-zakonodavstvo-u-sferi-kulturnoi-spadsini-potrebue-kodifikacii-predstavnica-mkip.html> (дата звернення – 10.03.2024).

19. Кравчук С. М. Проект закону про культуру в Україні (науково-теоретична розробка). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція*. 2019. № 39. С. 8–12.

Information about authors:

Basko Andriy Valentynovich,

Doctor of Philosophy in Law,

Postgraduate Student

Zaporizhzhia National University

66, Zhukovsky str., Zaporizhzhia, 69600, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0007-9858-257X>

Myroniuk Roman Victorovich,

Doctor of Law, Professor,

Professor of the Department of Administrative Law,

Process and Administrative Activity

Dnipro State University of Internal Affairs

26, Science Avenue, Dnipro, 49005, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-9620-5451>

Myroniuk Stanislava Anatolievna,

Candidate of Law,

Senior Lecturer of the Department of Tactical and Special Training

Dnipro State University of Internal Affairs

26, Science Avenue, Dnipro, 49005, Ukraine

<https://orcid.org/000-0001-6462-2173>